

Aleksandra Dudek

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

MODEL POLA CYFROWEGO NOMADYZMU. PRZEGLĄD LITERATURY W PERSPEKTYWIE TEORII PIERRE'A BOURDIEU

Celem pracy jest przygotowanie autorskiego modelu pola cyfrowego nomadyzmu poprzez syntezę dotychczasowego dorobku literatury przedmiotu na podstawie perspektywy teoretycznej Pierre'a Bourdieu, uzupełnionej o optykę teorii systemu-świata Immanuela Wallersteina. Bazując na integracyjnym przeglądzie literatury (61 źródeł z lat 2010–2026), wykazano, że cyfrowy nomadyzm stanowi formę strukturalnego przywileju, a nie praktykę emancypacyjną. Praca przenosi ciężar analizy z indywidualnych biografii na systemowe warunki możliwości oraz identyfikuje cztery filary reprodukcji pola: bariery wejścia, utrzymanie hierarchii, monetyzację oraz ochronę przywileju. Wkład artykułu polega na ukazaniu cyfrowego nomadyzmu jako przestrzeni, w której krzyżują się globalne asymetrie mobilności i obywatelstwa oraz wewnętrzne różnice w dostępie do zasobów wśród samych profesjonalistów. W konsekwencji badanie dowodzi, że transgraniczna mobilność, zamiast znosić tradycyjną strukturę klasową, sprzyja jej nowej, deterytorializowanej reprodukcji.

Słowa kluczowe: cyfrowy nomadyzm; praca zdalna; mobilność; technologia

The Field Model for Digital Nomadism: A Literature Review from the Perspective of Pierre Bourdieu's Theory

The aim of this study is to develop an original model for the field of digital nomadism by synthesizing the existing literature on the subject, drawing on Pierre Bourdieu's theoretical perspective and supplemented by Immanuel Wallerstein's world-system theory. Based on an integrative literature review (61 sources from 2010–2026), it is demonstrated that digital nomadism constitutes a form of structural privilege rather than an emancipatory practice. The study shifts the focus of analysis from individual biographies to systemic conditions of possibility, identifying four pillars of the field's reproduction: barriers to entry, maintenance of hierarchy, monetisation, and protection of privilege. The article's contribution lies in presenting digital nomadism as a space where global asymmetries of mobility and citizenship intersect with internal disparities in access to resources among professionals themselves. Consequently, the study demonstrates that cross-border mobility does not abolish the traditional class structure but rather fosters its new, deterritorialised reproduction.

Key words: digital nomadism; remote work; mobility; technology

Wprowadzenie

Cyfrowy nomadyzm stanowi połączenie dwóch pozornie odległych elementów: cyfrowości i nomadyczności. To zestawienie aspektu technologii z odwieczną ludzką potrzebą eksploracji opisuje grupę osób, które zrezygnowały z tradycyjnego sposobu pracy oraz stylu życia. Geneza terminu cyfrowy nomadyzm sięga znacznie głębiej niż samo jego użycie. Fundamentalne idee leżące u podstaw tego zjawiska zostały sformułowane na długo przed jego faktycznym zaistnieniem. Samo pojęcie pojawiło się w dyskursie za sprawą publikacji *Digital Nomad* (Makimoto i Manners, 1997). Po 2010 roku rozpoczął się okres konsolidacji ruchu cyfrowych nomadów. Największy przełom nastąpił jednak w wyniku pandemii COVID-19, która wywołała masowy zwrot ku pracy zdalnej (Schlagwein, 2018). Cyfrowy nomadyzm stanowi zagadnienie trudne do jednoznacznego sklasyfikowania ze względu na swoją wielowymiarowość. Dodatkowo jego obraz bywa zniekształcony przez stereotypy obecne w przestrzeni mediów cyfrowych (Hannonen, 2020). Cyfrowi nomadzi (w podstawowym ujęciu) to osoby tworzące „kategorię mobilnych profesjonalistów, którzy wykonują swoją pracę zdalnie z dowolnego miejsca na świecie, wykorzystując technologie cyfrowe” (Makimoto, 2013, s. 40). Współcześnie definicje są kontekstualizowane przez nowo uwidaczniające się zagadnienia (na przykład kwestię transgranicznych podróży). Należy podkreślić, że ze względu na problemy terminologiczne, badania również opierają się na kryterium samoidentyfikacji z terminem (Müller, 2016).

Współczesny cyfrowy nomadyzm to fenomen obejmujący globalnie około 35 mln osób. Skalę wzrostu widać na przykładzie USA, gdzie w 2025 roku liczba nomadów osiągnęła 18,5 mln (12% siły roboczej). Statystyczny nomada to doświadczony profesjonalista (mediana wieku 37 lat) z wyższym wykształceniem (do 72%), najczęściej pochodzący z USA (52%) lub innych krajów globalnej Północy. Zjawisko jest zdominowane przez mężczyzn (do 72%) i koncentruje się w sektorach wysokich technologii (34%), usługach kreatywnych (14%) oraz marketingu (15%). Przy medianie zarobków wynoszącej 85 000 USD nomadzi wykorzystują mechanizm geoarbitrażu, wybierając destynacje takie jak Tajlandia, Meksyk czy Hiszpania, gdzie 38% z nich wydaje na życie poniżej 1000 USD miesięcznie. Mimo wysokiej deklarowanej satysfakcji dla większości (73%) jest to praktyka krótkotrwała (do 3 lat), oparta na modelu *slo-madingu* (pobyty o długości od 1 do 3 miesięcy) (WiFi Talents, 2024; Nomads.com, 2025; MBO Partners, 2025).

Rosnąca skala cyfrowego nomadyzmu oraz jego coraz większa instytucjonalizacja kontrastują z dominacją podejść opisowych i *lifestyle’owych* w literaturze przedmiotu. Znaczna część dotychczasowych badań koncentrowała się na motywacjach, mobilności lub codziennych praktykach nomadów, a rzadziej

traktowała to zjawisko jako strukturę relacji społecznych opartą na nierównym dostępie do zasobów. Perspektywa Pierre’a Bourdieu pozwala przenieść ciężar analizy z indywidualnych biografii i deklarowanej wolności na mechanizmy reprodukcji przywileju, konwersji kapitałów oraz walki o pozycję w obrębie pola. Ujęcie to jest szczególnie użyteczne w analizie cyfrowego nomadyzmu, ponieważ umożliwia jednocześnie uchwycenie materialnych warunków mobilności, symbolicznych narracji sukcesu oraz ukrytych mechanizmów selekcji i wykluczenia.

Niniejszy artykuł stanowi próbę teoretycznego osadzenia zjawiska cyfrowego nomadyzmu w kategoriach socjologii krytycznej. Celem pracy jest przygotowanie teoretycznego modelu pola cyfrowego nomadyzmu poprzez syntezę dotychczasowego dorobku literatury przedmiotu z użyciem perspektywy socjologicznej Pierre’a Bourdieu. W tekście przeanalizowano dyskurs naukowy o nomadyzmie, traktując go jako źródło danych do rekonstrukcji struktury i mechanizmów pola cyfrowego nomadyzmu. W toku rozważań postawiono następujące pytania badawcze:

- Jakie formy kapitału są identyfikowane jako kluczowe dla funkcjonowania w polu cyfrowego nomadyzmu?
- W jaki sposób relacje między tymi kapitałami kształtują hierarchię uczestników oraz wyznaczają bariery wejścia do pola?
- Jakie mechanizmy reprodukcji przywileju wyłaniają się z krytycznej analizy tekstów dotyczących cyfrowego nomadyzmu?

Wkład artykułu polega na pokazaniu cyfrowego nomadyzmu jako pola, w którym krzyżują się dwa poziomy nierówności: globalne nierówności mobilności i obywatelstwa oraz wewnętrzne różnice w dostępie do zasobów wśród mobilnych profesjonalistów. Taka perspektywa dowodzi, że mobilność, zamiast znosić tradycyjną strukturę klasową, sprzyja jej nowej, deterytorializowanej reprodukcji.

Ramy teoretyczne

Choć cyfrowy nomadyzm jest zjawiskiem stosunkowo nowym, jego naukowa interpretacja jest osadzona w granicach klasycznych teorii skupiających się na wielowymiarowych transformacjach współczesnych społeczeństw – od koncepcji późnej nowoczesności (Mendelovich, 2026), przez teorie mobilności (Hermann i Paris, 2020), aż po ideę społeczeństwa sieciowego (Susilo i in., 2025). W niniejszych analizach podejście francuskiego socjologa, Pierre’a Bourdieu, zajmuje centralną pozycję, stanowiąc jednocześnie główną ramę teoretyczną. Ujęcie to pozwala zrekonstruować wewnętrzną logikę pola, pozycje aktorów i konwersję kapitałów, ale w mniejszym stopniu umożliwia uchwycenie

transnarodowego i geopolitycznego wymiaru różnic między centrum a peryferiami. W związku z tym artykuł uzupełnia teorię pola o optykę nierówności globalnych, pokazując, że nomadyczna mobilność opiera się nie tylko na zróżnicowanej dystrybucji kapitałów, ale także na nierównym dostępie do przywilejów systemowych. Perspektywy te nie są tu traktowane jako próba pełnej syntezy teoretycznej. Zostały wykorzystane komplementarnie na dwóch odmiennych poziomach analizy. Koncepcja pola Pierre'a Bourdieu służy rekonstrukcji relacji między aktorami, konfiguracji kapitałów oraz mechanizmów reprodukcji hierarchii wewnątrz pola cyfrowego nomadyzmu. Z kolei teoria systemu-świata pełni funkcję ramy makrostrukturalnej, pozwalającej osadzić te procesy w globalnym układzie nierówności między centrum i peryferiami. Relacja między tymi punktami widzenia ma więc charakter analitycznego uzupełnienia, a nie budowy jednolitego modelu epistemologicznego.

Poniżej przedstawiam ramy pojęciowe, które stanowią fundament dla autorskiego modelu pola cyfrowego nomadyzmu rozwijanego w dalszej części opracowania. Zagadnienie kapitału jest jedną z bardziej złożonych kategorii w obrębie nauk społecznych. Wykracza poza pierwotne, ekonomiczne ujęcie, ewoluując ku wieloaspektowym modelom (Działek, 2011). Bourdieu stworzył teorię kompletniejszą od jednowymiarowych modeli, wyróżniając trzy główne formy kapitału: ekonomiczny, kulturowy i społeczny, które wraz z kapitałem symbolicznym składają się na podstawę analizy stratyfikacji społecznej i reprodukcji nierówności (Bourdieu, 1985, 1986, 1990, 2005; Zarycki, 2009). Struktura i dystrybucja poszczególnych kapitałów zyskuje tu sens wyłącznie w odniesieniu do specyficznej logiki pola oraz kategorii habitusu. Stosowane pojęcia nie są w niniejszym artykule traktowane jako przedmiot rekonstrukcji samej teorii, lecz jako narzędzia służące budowie autorskiego modelu analitycznego. Kapitał oznacza w tym ujęciu zasoby warunkujące wejście do pola i pozycję w jego obrębie. Szczególne znaczenie mają ich relacje oraz możliwość konwersji między kapitałem ekonomicznym, kulturowym, społecznym i cyfrowym. Pole cyfrowego nomadyzmu jest rozumiane jako relacyjna przestrzeń walki o legitymizowane formy mobilności, pracy i sukcesu, natomiast habitus pozwala uchwycić dyspozycje, które naturalizują elastyczność, mobilność oraz gotowość do funkcjonowania w warunkach niepewności. W tym sensie ramy teoretyczne mają przede wszystkim wyjaśniać, jak określone konfiguracje kapitałów wytwarzają bariery wejścia, utrwalają hierarchie i sprzyjają reprodukcji przywileju. Kluczową rolę odgrywa tu nie samo odtworzenie klasycznych definicji, lecz pokazanie, w jaki sposób opisywane pojęcia pozwalają uchwycić mechanizmy selekcji, hierarchizacji i reprodukcji przywileju w kontekście cyfrowych nomadów.

Warto dodać, że pojawiają się także próby adaptacji pojęć Bourdieu do współczesnego świata cyfrowego – między innymi rozwinięcia dotyczące kapitału cyfrowego (Ragnedda, 2018), habitusu cyfrowego (Romele i Rodighiero, 2020)

czy zastosowania kategorii pola w przestrzeni wirtualnej (Ignatow i Robinson, 2017). Massimo Ragnedda w swojej koncepcji proponuje rozszerzenie typologii Bourdieu o kolejną formę – kapitał cyfrowy. Autor, w duchu Bourdieu, definiuje go jako „zestaw zinternalizowanych zdolności i predyspozycji (kompetencje cyfrowe), a także zewnętrznych zasobów (technologia cyfrowa), które mogą być historycznie akumulowane i transferowane z jednej sfery do drugiej” (Ragnedda, 2018, s. 2367). Można zatem wykorzystywać pozostałe form kapitałów w środowisku cyfrowym, jednocześnie wspierając je poprzez generowanie zysków wykraczających poza sferę internetową (Ragnedda, 2018). Autorzy argumentują, że cyfrowa transformacja współczesnego społeczeństwa znacząco zwiększyła rolę wiedzy i kompetencji w zakresie wykorzystania technologii cyfrowych. W związku z tym teoria kapitałów powinna zostać uzupełniona o kapitał cyfrowy jako czwarty kapitał fundamentalny (Rodríguez-Camacho i in., 2024).

Teoria systemu-świata stanowi paradygmat makrosocjologiczny, w którym jednostką analityczną staje się gospodarka-świat jako autonomiczny system społeczny. Jego struktura opiera się na osiowym podziale pracy, który trwale hierarchizuje świat na technologicznie zaawansowane i dominujące centrum, wyzyskiwane i surowcowe peryferie oraz pełniące funkcję stabilizacyjną półperyferie. Stabilność tej konfiguracji jest gwarantowana przez mechanizm nierównej wymiany, który zapewnia stałą ekstrakcję nadwyżek z regionów peryferyjnych do rdzenia, a tym samym napędza globalną akumulację kapitału. Całość systemu jest integrowana przez logikę rynkową, a nie wspólną władzę polityczną, co skutkuje cykliczną dynamiką rozwoju oraz okresową zmianą hegemonia wewnątrz strefy dominującej (Wallerstein, 2000).

W rezultacie tak zarysowana rama teoretyczna pozwala analizować cyfrowy nomadyzm nie tylko jako nową formę mobilności czy styl życia, lecz także jako złożoną praktykę społeczną osadzoną w globalnych asymetriach władzy. Umożliwia ona prześledzenie tego, w jaki sposób nomadyczne dyspozycje i kapitały są konwertowane na przywileje systemowe w ramach zhierarchizowanego, globalnego systemu-świata.

Stan badań

Cyfrowy nomadyzm to dynamicznie rozwijająca się kategoria badawcza. Zjawisko to przestało być domeną wyłącznie studiów nad turystyką – zainteresowanie nim wykazują między innymi socjologia, geografia czy ekonomia. Przegląd literatury wskazuje na wyraźną ewolucję podejść badawczych. Wczesne ujęcia miały często charakter afirmatywny – były skupione na potencjale emancypacyjnym tego stylu życia. W nowszych opracowaniach dominuje jednak perspektywa bardziej krytyczna. Podkreśla się jego strukturalne uwarunkowania,

takie jak nierówności globalne, reżimy mobilności czy niepewność zatrudnienia. W tym sensie współczesna literatura odchodzi od wizji cyfrowego nomadyzmu jako uniwersalnej formy emancypacji, traktując go raczej jako złożone zjawisko osadzone w globalnych procesach społecznych.

Najczęściej eksplorowane aspekty cyfrowego nomadyzmu można sklasyfikować w ramach czterech głównych kategorii tematycznych. Pierwszą z nich jest relacja między pracą a stylem życia. Badania w tym obszarze koncentrują się przede wszystkim na procesie zacierania się granic między sferą zawodową a czasem wolnym. Szczególną uwagę poświęca się metapracy, która ilustruje, jak skomplikowane działania organizacyjne i logistyczne stają się nieodłącznym elementem nomadycznej codzienności (Aroles i in., 2023; Cook, 2020; Kesküla, 2023). Drugą kategorię stanowią kwestie mobilności i przestrzeni. Literatura przedmiotu ogniskuje się w tym przypadku na wzorach przemieszczania się oraz kryteriach wyboru destynacji. Analizie podlegają zarówno czynniki motywujące migrację, takie jak obniżone koszty życia, korzystne warunki klimatyczne czy rozwinięta infrastruktura, jak i kształtowanie się wyspecjalizowanych hubów nomadycznych. Istotnym aspektem tej dyskusji jest oddziaływanie społeczności nomadów na przestrzeń miejską, zwłaszcza w kontekście procesów gentryfikacyjnych (Bahri i Widhyharto, 2021; Khawas i in., 2025; Zhou i in., 2024). Trzeci obszar badawczy obejmuje infrastrukturę i politykę. Skupia się on na materialnych i instytucjonalnych warunkach umożliwiających funkcjonowanie w drodze. Najczęściej zgłębianą jest rola infrastruktury technologicznej oraz przestrzeni pracy, takich jak *coworking* i *coliving*. Coraz większą uwagę poświęca się także ramom prawnym, w tym analizie polityk publicznych i specjalnych wiz dla cyfrowych nomadów, które stają się narzędziem państw i miast w globalnej rywalizacji o mobilny kapitał ludzki (Hari i Triandafyllidou, 2026; Bednorz, 2024; Sánchez-Vergara i in., 2024). Czwarta kategoria dotyczy tożsamości i wspólnotowości. W tym nurcie analizuje się konstrukcję tożsamości cyfrowych nomadów oraz wartości konstytuujące ten styl życia. Badacze eksplorują wspólnoty tworzone w przestrzeniach fizycznych oraz sieci online. Wyjątkowy nacisk kładzie się na wagę mediów społecznościowych w budowaniu wyobrażonych wspólnot oraz reprodukowaniu i legitymizowaniu określonych wzorców nomadycznego stylu życia (Ehn, 2026; Prester i in., 2023).

Większość dotychczasowych prac koncentrowała się na odizolowanych aspektach cyfrowego nomadyzmu. Niniejszy tekst stara się wypełnić tę lukę, proponując autorski model pola cyfrowego nomadyzmu. Przyjęcie holistycznej perspektywy jest niezbędne, aby dostrzec, że nomadyzm nie jest jedynie sumą indywidualnych decyzji, lecz złożoną konfiguracją społeczną. Wkład artykułu polega na pokazaniu, że cyfrowy nomadyzm nie znosi nierówności, ale staje się mechanizmem ich reprodukcji, tak w skali globalnej, jak i wewnątrz samej grupy nomadów.

Metodologia

W artykule zastosowano metodę systematycznego przeglądu literatury. Przyjęcie strategii integracyjnej wynika z potrzeby połączenia podejścia syntetycznego z krytycznym (Paré i Kitsiou, 2017; Snyder, 2019). Dobór źródeł miał charakter systematyczny i opierał się na przeszukiwaniu wiodących baz danych naukowych (między innymi Web of Science, Scopus, Google Scholar). Strategię wyszukiwania zbudowano wokół dwóch grup słów kluczowych odnoszących się do cyfrowego nomadyzmu oraz kategorii teoretycznych wywodzących się z koncepcji kapitałów i pola. Proces selekcji miał charakter wieloetapowy i obejmował identyfikację publikacji, ich wstępny wybór na podstawie tytułów i abstraktów, a następnie pogłębioną analizę pełnych tekstów. Do analizy włączono źródła spełniające cztery kluczowe kryteria. Przede wszystkim wytypowane pozycje koncentrują się bezpośrednio na zjawisku cyfrowego nomadyzmu. Ponadto ograniczono się do publikacji wydanych po 2010 roku, ponieważ to właśnie po tej dacie zjawisko zaczęło funkcjonować jako wyraźnie rozpoznawalny obiekt badań. Okres ten wiązał się z postępującą instytucjonalizacją pracy zdalnej, rozwojem platform cyfrowych, upowszechnieniem mobilnej infrastruktury technologicznej oraz krystalizacją narracji wokół nomadycznego stylu życia. Wcześniejsze teksty, choć istotne dla genealogii samej idei, traktowały raczej o rozproszonych praktykach lub wizji przyszłości, a nie ukształtowanym polu społecznym. Kolejnym warunkiem było pochodzenie materiałów z recenzowanych czasopism naukowych oraz raportów branżowych. Źródła drugiego typu nie stanowiły fundamentu interpretacji teoretycznej, lecz służyły jako uzupełnienie kontekstu ilościowego, zwłaszcza w obszarach, gdzie literatura akademicka dostarczała ograniczonych lub niespójnych danych demograficznych i przekrojowych. Ostatnim kryterium było zróżnicowanie metodologiczne, dzięki czemu w analizie uwzględniono zarówno podejścia empiryczne, jak i teoretyczne oraz przeglądowe. W związku z przyjętą metodologią przeglądu integracyjnego i różnorodnością materiału (ilościowy, jakościowy, teoretyczny) jako główną technikę syntezy wybrano analizę tematyczną. Kody były częściowo dedukcyjne (wynikające z teorii: typy kapitału, pole, habitus) i częściowo indukcyjne (motywy nomadyzmu wyłaniające się z tekstów). W procesie kodowania przyjęto operacyjne definicje kluczowych kategorii analitycznych. Za przejawy kapitału ekonomicznego uznano zasoby finansowe, poziom dochodów, stabilność źródeł utrzymania oraz formalne warunki dostępu do mobilności (przykładowo progi wizowe). Kapitał kulturowy identyfikowano poprzez wykształcenie, certyfikaty, kompetencje językowe i zawodowe oraz materialne artefakty pracy mobilnej. Kapitał społeczny dookreślano jako sieci relacji, dostęp do wspólnot, przestrzeni coworkingowych i colivingowych oraz zaplecze rodzinne. Kapitał cyfrowy rozumiano jako kompetencje infrastrukturalne,

zdolność zarządzania obecnością online, reputacją cyfrową oraz funkcjonowaniem w ekosystemie platform. Pole traktowano jako rekonstruowaną na podstawie literatury przestrzeń relacji, pozycji i walk o zasoby, natomiast habitus ujmowano nie jako bezpośrednio obserwowalną cechę jednostek, lecz jako zespół powtarzalnych dyspozycji, praktyk i uzasadnień przypisywanych cyfrowemu nomadyzmowi w analizowanych tekstach. W pierwszym etapie zidentyfikowano 83 kody wstępne odnoszące się do powtarzalnych elementów literatury (na przykład geoarbitraż, kompetencje cyfrowe, infrastruktura coworkingowa). W ostatnim etapie kategorie tematyczne zostały zszyntetyzowane i zinterpretowane przez pryzmat teorii pola Bourdieu. Wynikiem tego etapu było wyłonienie czterech finalnych kategorii analitycznych: kapitału ekonomicznego, kulturowego, społecznego i cyfrowego. Cała struktura kodowania była weryfikowana pod kątem spójności wewnętrznej oraz adekwatności do głównego pytania badawczego. Na tej podstawie dokonano rekonstrukcji relacji między kapitałami, mechanizmów ich konwersji oraz procesów reprodukcji nierówności. Ostatnim etapem było osadzenie wyników w ramach teorii pola, co umożliwiło opracowanie modelu pola cyfrowego nomadyzmu. Charakterystyka korpusu źródeł włączonych do analizy została przedstawiona w formie tabeli 1.

Tabela 1. Charakterystyka korpusu źródeł włączonych do analizy (n = 61)

Kryterium	Kategorie	Liczba źródeł	Udział (%)
Język	Angielski	56	92%
	Polski	5	8%
Rok publikacji	2024–2026	28	46%
	2020–2023	21	34%
	2010–2019	12	20%
Rodzaj źródła	Empiryczne	45	74%
	Teoretyczne/Przeglądowe	13	21%
	Branżowe	3	5%
Metodologia	Jakościowa	29	48%
	Ilościowa	12	20%
	Mieszana	20	32%
Obszar badań	Globalny/Cyfrowy	27	44%
	Azja	15	25%
	Europa	12	20%
	Inne	7	11%

Źródło: opracowanie własne.

Wolność jako przywilej – kapitał cyfrowych nomadów w perspektywie reprodukcji globalnych nierówności

Analizę otwiera opis kapitału cyfrowych nomadów. Skoncentruję się na identyfikacji i charakterystyce poszczególnych jego form (ekonomicznego, kulturowego, społecznego, cyfrowego) oraz procesie ich konwersji, a także wyodrębnię kluczowe dla modelu mechanizmy reprodukcji nierówności. W tym miejscu stawiam tezę, która zakłada, że zastosowanie teorii Bourdieu ujawnia mechanizmy reprodukcji globalnych nierówności w polu cyfrowego nomadyzmu. Zapoczątkowuje ona analizę oraz wyznacza jej kierunek. Zaprezentowane ustalenia ostatecznie posłużą do opracowania modelu pola cyfrowego nomadyzmu.

Kapitał ekonomiczny

Analizę mechanizmów reprodukcji nierówności rozpocznę od kapitału ekonomicznego, który w moim modelu pola cyfrowego nomadyzmu pełni funkcję bariery wejścia oraz czynnika kształtującego hierarchę społeczną. Wnioski dotyczące kapitału ekonomicznego cyfrowych nomadów zostały opracowane na podstawie korpusu danych z 17 źródeł (16 publikacji naukowych oraz danych z serwisu Nomads.com.). Materiały dobrano w sposób celowy, aby połączyć dane ilościowe z portalu z interdyscyplinarną literaturą naukową.

Analiza zasobów finansowych pozwala zakwestionować przekonanie o egalitarnym charakterze cyfrowego nomadyzmu. Wysoki poziom dochodów raportowany przez nomadów nie powinien być postrzegany jedynie jako rezultat ich sukcesu zawodowego, lecz przede wszystkim jako strukturalny warunek wejścia do pola. Stabilny i wysoki kapitał finansowy odgrywa rolę filtru selekcyjnego, co potwierdza między innymi instytucjonalizacja zjawiska w postaci wiz dla nomadów, które wprost definiują wysokie progi dochodowe jako formalny wymóg legalnej mobilności. W tym ujęciu zasoby ekonomiczne stanowią niezbędną infrastrukturę bezpieczeństwa, umożliwiającą absorpcję ryzyka związanego z życiem w drodze. Na początku należy zaznaczyć, że istnieje niewiele statystyk dotyczących społeczności cyfrowych nomadów, które kompleksowo opisują kontekst globalny. W związku z tym analizę dochodu opieram na danych płynących z portalu Nomads.com (jednego z największych portali zrzeszających tę społeczność). Warto podkreślić, że są one ograniczone (płatne członkostwo wyklucza z próby osoby bez subskrypcji) i mają charakter orientacyjny, ale wciąż są kluczowe w obliczu małej liczby badań ilościowych. Dane z portalu Nomads.com (2025) wskazują na silną elitarność pola. Fakt, że 69% grupy zarabia powyżej 50 000 \$ rocznie, pozycjonuje nomadów w globalnej wyższej klasie średniej. Jednocześnie sama wysokość dochodu nie oddaje

w pełni ich pozycji ekonomicznej. Najistotniejsze znaczenie ma bowiem relacja między miejscem generowania dochodu a miejscem konsumpcji. Znaczna część nomadów uzyskuje wynagrodzenia w gospodarkach globalnej Północy, natomiast wydatki ponosi w krajach o niższych kosztach życia. Mechanizm geoarbitrażu powoduje więc, że realna siła nabywcza dochodów takich osób jest często znacząco wyższa, niż sugerowałyby to nominalne wskaźniki wynagrodzenia analizowane w oderwaniu od kontekstu przestrzennego. W praktyce oznacza to możliwość prowadzenia stylu życia charakterystycznego dla wyższej klasy średniej lub nawet lokalnych elit ekonomicznych przy dochodach, które w krajach pochodzenia nie zapewniałyby analogicznej pozycji społecznej. Pozycja klasowa cyfrowych nomadów jest zatem konstruowana nie tylko poprzez poziom dochodów, ale również poprzez możliwość strategicznego wykorzystywania globalnych nierówności kosztów życia i mobilności.

Widoczna jest też niewielka część społeczności, która należy do elit finansowych (11%, dochód powyżej 250 000 \$). Udział nomadów zarabiających poniżej 25 000 \$ rocznie pozostaje stosunkowo niewielki (6%), co potwierdza tezę o barierze ekonomicznej. Dodatkowym argumentem świadczącym o elitarności pola jest pojawiająca się w badaniach grupa eksperymentalnych nomadów (Cook, 2020), którzy akumulują różne formy kapitałów w celu osiągnięcia zadowalającego wejścia w ten styl życia. Dla części nomadów aspekt ekonomiczny jest drugorzędny względem możliwości (a czasem konieczności) podróżowania. Taki wybór często prowadzi do podejmowania pracy prekarniej (Nash i in., 2018; Sequera, 2023; Thompson, 2019; Bozzi, 2024; Gómez i in., 2025). Cyfrowi nomadzi w takiej sytuacji są mniej widoczni w dyskursie oraz napotykają liczniejsze bariery wynikające z niedostatecznego kapitału ekonomicznego. W związku z tym aspekt finansowy silnie wpływa na hierarchię społeczną w polu, na przykład osoby o niestabilnej sytuacji dochodowej nie mogą pozwolić sobie na uczestnictwo w elitarnych, kosztownych hubach, co następnie skutkuje nierównymi szansami w pozyskiwaniu innych form kapitału. Warunki funkcjonowania cyfrowych nomadów generują konieczność wdrożenia systemu indywidualnej odpowiedzialności (Lipniewicz, 2024). Jedną ze strategii jest model ekonomii współdzielenia, który pozwala na maksymalizację posiadanych zasobów (Hensellek i Puchala, 2021). Chociaż zapewnia on ogromną elastyczność, jednocześnie wymaga stałej płynności finansowej. Osoby bez odpowiednich zarobków są wypychane z tego systemu, co tworzy kolejną formę wykluczenia. Co więcej, pojawienie się cyfrowego nomadyzmu doprowadziło do powstania nowej niszy rynkowej (Sánchez Vergara i in., 2023). Klasyczne usługi są przekształcane w rozwiązania zintegrowane. Usługi oferowane przez sektor prywatny wypełniają tę lukę (państwa często nie nadążają za potrzebami tej grupy), oferując nomadom szerokie wsparcie w wielu dziedzinach. W rezultacie odpowiedzialność staje się towarem, który stanowi kolejny mechanizm

ekskluzji. Dodatkowo w polu cyfrowego nomadyzmu wyłaniają się nowi aktorzy w postaci sektora prywatnego oraz państw, którzy znacząco różnicują pozycję w jego obrębie.

Zebrane dane pokazują, że jednym z najwidoczniejszych mechanizmów kształtowania przewagi w polu jest strategia geoarbitrażu. W kontekście nomadyzmu oznacza ona wykorzystywanie różnic w sile nabywczej walut i kosztach życia między krajami, a jej celem jest maksymalizacja zysków. Najczęściej wybieranymi destynacjami podróży są te w obrębie tak zwanego globalnego Południa, gdzie nomadzi korzystają z dysproporcji ekonomicznych, przebywając w krajach o niższych kosztach życia (Jiwasiddi i in., 2024; Su i in., 2025; Susilo i in., 2025; Yu i in., 2025; Hannonen, 2024). Jedno z badań przeprowadzonych podczas pandemii COVID-19 wykazało, że nomadzi pochodzący z regionów globalnej Północy poszukiwali nowych możliwości kontynuowania praktyk geoarbitrażu. Uczestnicy badania, przyzwyczajeni do uprzywilejowanych warunków oraz swobody podróżowania, byli zaskoczeni wprowadzeniem restrykcji. Wielu usprawiedliwiała swoje wyjazdy argumentem wsparcia lokalnych gospodarek, które zostały dotknięte brakiem ruchu turystycznego (Holleran i Notting, 2023). Taka retoryka uwidacznia legitymizację uprzywilejowanej pozycji. Kapitał w ramach tego mechanizmu nie podlega konwersji liniowej. W rezultacie nomadzi dzielą się na dwie grupy: tych, którym nadwyżki zasobów ekonomicznych otwierają drogę do transferów do innych rodzajów kapitału i dalszą akumulację, oraz tych, dla których zysk wynikający z geoarbitrażu jest niewystarczający do przeprowadzenia trwałej konwersji.

Podsumowując, analiza kapitału ekonomicznego w polu cyfrowego nomadyzmu pozwala na sformułowanie trzech kluczowych wniosków, dotyczących modelu reprodukcji nierówności:

- mechanizm selekcji – rola kapitału ekonomicznego nie sprowadza się jedynie do zasobu umożliwiającego mobilność, ale stanowi systemową barierę wejścia. Zamiast traktować wysokie zarobki jako opcjonalny atrybut sukcesu, należy je postrzegać jako filtr selekcyjny, co staje się widoczne przy zestawieniu danych o dochodach z formalno-prawną instytucjonalizacją zjawiska. Nomadyzm jawi się tu nie jako alternatywa dla tradycyjnych form pracy i stylu życia, ale jako przywilej akumulacji;
- mechanizm dominacji – analiza potwierdza, że geoarbitraż nie jest wyłącznie strategią optymalizacji kosztów, lecz sposobem wzmacniania realnej pozycji klasowej poprzez wykorzystanie asymetrii między miejscem akumulacji dochodu a miejscem konsumpcji. Wykorzystywanie dysproporcji między Północą a Południem pozwala nomadom na zajęcie pozycji dominującej w polu cyfrowego nomadyzmu oraz lokalnych polach;
- mechanizm komercjalizacji – zidentyfikowanym mechanizmem ekskluzyjności jest rosnący udział rynku usług prywatnych, które oferują (płatne)

wsparcie w różnych obszarach opisywanego stylu życia. Osoby o niższym kapitale zostają wypchnięte do szarej strefy lub zmuszone do funkcjonowania w warunkach ciągłego ryzyka, co osadza je na peryferiach pola.

W rezultacie kapitał ekonomiczny nie tylko zapewnia możliwość przemieszczania się, lecz także – i przede wszystkim – zdolność do trwałych konwersji kapitałowych. Przeprowadzona analiza wskazuje, że dostęp do tego stylu życia wymaga od aktorów pola dysponowania odpowiednimi zasobami finansowymi, które zapewniają ochronę przed niepewnością i ryzykiem. Ponadto kapitał ten w znaczący sposób różnicuje hierarchię i dostępne opcje w ramach analizowanego pola.

Kapitał kulturowy

Kapitał kulturowy cyfrowych nomadów nie stanowi jedynie zestawu kompetencji umożliwiających mobilny styl życia, lecz funkcjonuje jako mechanizm dystynkcji oraz budowania sprawstwa w warunkach mobilnych. Analizę kapitału kulturowego cyfrowych nomadów oparto na korpusie 19 źródeł (2 pozycje są to źródła dostarczające bieżących danych statystycznych i demograficznych), które pozwalają na wieloaspektowe ujęcie tego zjawiska w trzech wymiarach: zinstytucjonalizowanym, ucieleśnionym oraz uprzedmiotowionym.

W społeczności cyfrowych nomadów zinstytucjonalizowany kapitał kulturowy przejawia się przede wszystkim w wykształceniu. Analiza wskazuje, że cyfrowi nomadzi to grupa o wyjątkowo wysokim poziomie edukacji (Majewski, 2022; Green, 2020; Trihas i Papadaki, 2025). Reprezentują oni różne profesje, ale widoczna jest dominacja zawodów z branży technologicznej. Duży stopień instytucjonalizacji (dyplomy, certyfikaty) tworzy tu strukturalną barierę. Odwołanie się do danych dotyczących wieku dodatkowo wzmacnia prezentowaną tezę. Cyfrowi nomadzi to w większości milenials i mający już ugruntowaną pozycję zawodową – według raportu MBO Partners (2025) stanowią oni około 37–42% populacji nomadów, wyprzedzając pokolenie Z. Szacuje się, że blisko 90% aktywnych nomadów posiada wykształcenie wyższe, a około 45–50% to specjaliści wysokiego szczebla lub właściciele firm. Niski udział grupy poniżej 30. roku życia może świadczyć o zbyt wysokich barierach wejścia. Wzrost w przedziale 32–33 lat stanowi istotny punkt zwrotny, który prawdopodobnie wskazuje na akumulację wystarczającego kapitału początkowego (Nomads.com, 2025). Analiza uwidacznia, że pole jest zdominowane przez konkretną klasę społeczną.

Kapitał kulturowy w wariantcie ucieleśnionym to najtrudniejsza do nabycia forma kapitału, wymagająca długotrwałej inwestycji w habitus. Jak wskazują badania, osoby dysponujące zaawansowanymi umiejętnościami informatycznymi mają łatwiejszy dostęp do dobrze płatnej pracy zdalnej i życia cyfrowego nomady (Mancinelli, 2020; Thompson, 2018; Jarrahi i in., 2019), ponieważ

zestaw ich kompetencji jest najlepiej dostosowany do wymogów mobilności. Nomadzi wykorzystują dominację języka angielskiego (Thompson, 2018; Tedesco, 2025). Sprzyja on komunikacji międzykulturowej, ale jednocześnie wspiera mechanizmy władzy, w których poziom jego opanowania stanowi istotny czynnik warunkujący dostęp do określonych możliwości. Cyfrowi nomadzi mają także specyficzny wewnętrzny system znaków, kodów i metafor, który jest niezbędny do utrzymania tożsamości i komunikacji w obrębie tej społeczności (Kuzheleva-Sagan i Nosova, 2017). Kompetencje stają się więc wyznacznikiem hierarchii w polu. W ujęciu Bourdieu wiążą się one z habitusem klasowym uczestników pola i odtwarzają dyspozycje charakterystyczne dla wykształconej klasy średniej, takie jak swoboda radzenia sobie w środowiskach międzynarodowych, internalizacja elastyczności oraz specyficzny stosunek do ryzyka i przywileju. Habitus ten sprawia, że mobilność jest postrzegana nie jako konieczność, lecz jako naturalny element kariery. W efekcie kompetencje stają się wyznacznikiem hierarchii nie tylko ze względu na swoją wartość rynkową, ale także jako wskaźniki przynależności do globalnej elity profesjonalnej.

Stan bycia uprzedmiotowionym odnosi się do dóbr kulturowych. Artefakty materialne działają jako łącznik dualnego świata nomadów, wirtualnego oraz rzeczywistego (Kuzheleva-Sagan i Nosova, 2017; Nash i in., 2018). Są one niezbędne do funkcjonowania w polu. Odpowiadają również za sygnalizowanie statusu i przynależności. W kontekście ciągłej mobilności instytucje są zastępowane przez artefakty. Tradycyjne systemy (dom, biuro) tracą swój terytorialny charakter, zostają zaadaptowane przez mobilne obiekty materialne (Biliş Özgün i Mutman, 2025; Gretzel i Hardy, 2019). Dochodzi do procesu uprzedmiotowienia kapitału poprzez jego akumulację w przenośnych artefaktach, które pozwalają na jego natychmiastową aktywację w dowolnym miejscu i czasie.

Główny element konwersji kapitału kulturowego stanowią wspomniane wcześniej wizy dla cyfrowych nomadów. Jak wskazuje korpus danych, jest to narzędzie kształtujące globalne nierówności. Większość tych programów zawiera restrykcje i ograniczające kryteria związane z dochodem, umiejętnościami czy narodowością (Koskela i Beckers, 2024). Zmusza to osoby niespełniające tych warunków do poruszania się w szarej strefie prawnej. Analiza wskazała, że polegają one na potrójnej barierze (Dreher i Triandafyllidou, 2023; Hari i Triandafyllidou, 2026; Mancinelli i Germann Molz, 2024; Holleran, 2022), poprzez którą państwa przyjmujące stosują selekcję opartą na trzech głównych filarach. Po pierwsze, kluczową rolę odgrywają zasoby finansowe, jako że większość programów wyznacza konkretne minimalne progi dochodowe. Po drugie, systemy te są projektowane z myślą o specjalistach, przez co faworyzują wysoko wykwalifikowanych pracowników. Po trzecie, istotnym kryterium pozostaje przynależność państwowa, ponieważ obowiązujące procedury preferują obywateli krajów o silnych paszportach, pochodzących głównie z globalnej Północy. Ta strategia

może prowadzić do wykluczenia nie tylko osób niepożądanych, ale także społeczności lokalnych pod wpływem procesu gentryfikacji (Bahri i Widhyharto, 2021). Dowodzi to, że państwa i rynek wspólnie oddziałują na pole cyfrowego nomadyzmu, projektując go jako przestrzeń dla określonej grupy.

Analiza kapitału kulturowego w jego trzech formach pozwala na wyodrębnienie najistotniejszych mechanizmów ujawniających nierówności w polu cyfrowego nomadyzmu:

- mechanizm selekcji kompetencyjnej – nabyte kompetencje to strukturalna bariera wejścia. W tym ujęciu pole cyfrowego nomadyzmu przekształca się w ekskluzywną przestrzeń dla globalnych profesjonalistów. Habitus cyfrowego nomady, oparty na zaawansowanych umiejętnościach, funkcjonuje jako narzędzie władzy symbolicznej;
- mechanizm deterytorializacji statusu – akumulacja kapitału w mobilnych artefaktach pozwala na uniezależnienie statusu od terytorium. Zapewnia to istotną przewagę nad aktorami związanymi z lokalnymi strukturami;
- mechanizm potrójnej bariery – najistotniejszym wynikiem analizy jest wykazanie mechanizmu potrójnej selekcji (finansowej, kwalifikacyjnej i narodowościowej) obecnej w politykach wizowych. Ujawnia to, że państwa i rynek kreują pole cyfrowego nomadyzmu jako obszar przeznaczony głównie dla obywateli globalnej Północy. Paszport przestaje być wyłącznie dokumentem tożsamości, a staje się kluczowym zasobem, którego nie da się wypracować kompetencjami.

Podsumowując, kapitał kulturowy pełni w badanym polu funkcję legitymizacji nierówności. Dominująca pozycja w polu jawi się nie jako efekt akumulacji kapitału ekonomicznego, ale jako rezultat indywidualnych wysiłków i zdolności aktora. Taka narracja skutecznie sankcjonuje status. Sprawia również, że nieudane wejście do pola może być interpretowane nie jako braki w kapitale, ale jako niewystarczająca determinacja.

Kapitał społeczny

Kapitał społeczny w polu cyfrowego nomadyzmu funkcjonuje jako system selekcji, który poprzez tworzenie baniek społecznych ogranicza dostęp do kluczowych zasobów pola. Analizę kapitału społecznego cyfrowych nomadów oparto na korpusie 21 źródeł (1 pozycja stanowi raporty trendów).

Źródła podkreślają, że ciągła mobilność utrudnia nawiązywanie trwałych relacji, co doprowadziło do pojawiania się przestrzeni colivingowych oraz coworkingowych. Miejsca te zaspokajają potrzeby mieszkaniowe, zawodowe i społeczne (Lee i in., 2019; Pacheco i Azevedo, 2023; Chevtaeva, 2021; Li i Zhong, 2025; Günay i in. 2024). Płatne przestrzenie stanowią mechanizm

konwersji kapitału ekonomicznego na kapitał społeczny. Członkostwo wiąże się z wstępem do bańki społecznej o homogenicznej strukturze. Konstruuje to mechanizm wykluczenia na podstawie podobieństwa kapitałowego i kulturowego. W przypadku cyfrowych nomadów ważnym elementem jest dualność sieci społecznych, które działają na płaszczyźnie online i offline. Zdolność do transformacji instrumentalnych kontaktów online w głębsze relacje offline jest decydującym czynnikiem w łagodzeniu samotności (Miguel i in., 2025a). Równocześnie proces ten prowadzi do formowania się homogenicznych grup opartych na wspólnocie habitusu (Infuture.institute, 2017). W kontekście mobilności rodzina staje się zasobem strategicznym (Miguel i in., 2025b; de Loryn, 2022). Kapitał rodziców, zapewniający przywileje społeczno-ekonomiczne (Thompson, 2018; Henkens, 2025), oraz dom rodzinny jako zabezpieczenie na wypadek kryzysu stanowią kluczowe elementy formujące habitus pierwotny nomady. Posiadanie takiego zaplecza wykracza poza wymiar czysto materialny; kształtuje ono specyficzną dyspozycję do podejmowania ryzyka oraz poczucie bezpieczeństwa. W tym ujęciu dom rodzinny funkcjonuje jako symboliczna i realna baza, która pozwala na eksperymentowanie ze stylem życia, czyniąc nomadyzm wyborem tożsamościowym, a nie walką o przetrwanie. To właśnie ten zakorzeniony klasowo habitus radykalnie różnicuje doświadczenia nomadów, oddzielając tych, dla których świat jest polem możliwości, od tych, dla których mobilność wiąże się z lękiem przed utratą pozycji społecznej (Holleran i Notting, 2023). Z kolei interakcje z lokalnymi społecznościami sprowadzają się głównie do komunikacji codziennej, wymiany handlowej oraz współobecności w przestrzeni (Zhou i in., 2025; Yayla i in., 2024; Miocevic i Kvasina, 2025). W tym kontekście pojawia się termin egzotycznego innego, odzwierciedlający formę kolonialnego białego spojrzenia. Koncentracja na pracy i mobilność często uniemożliwiają realne wyjście poza bańkę cyfrowych nomadów. W efekcie lokalna kultura staje się jedynie scenografią dla zachodnich standardów pracy i życia (Cook i Hannonen, 2026). Relacje cyfrowych nomadów z lokalnymi społecznościami demaskują mechanizm przemocy symbolicznej.

Kapitał społeczny jest konwertowany na dostęp do sieci społecznych. Skutecznie neutralizują one ryzyko wynikające z mobilności (Lee i in., 2019), ale jednocześnie sprzyjają również wykluczeniu. Najbardziej zauważalnym narzędziem selekcji są opłaty członkowskie. Źródła zwracają także uwagę na subtelny mechanizm wykluczenia związany z odłączeniem od technologii. Możliwość pracy w biurze oferującym udogodnienia analogowe (na przykład strefy medytacji) staje się nowym wyznacznikiem statusu (Fast i Jansson, 2024). Dzięki platformom cyfrowym nomadzi rozwijają i pielęgnują globalne kontakty zarówno na polu zawodowym, jak i osobistym (Zikic i in., 2025; Sutherland i Jarrahi, 2017; Lhakard, 2022). Pomimo tego funkcjonują one równocześnie jako

hermetyczne struktury reprodukcji przywileju. Izolują od zasobów pola i społeczności lokalne, i nomadów o odmiennym kapitale oraz sieciach społecznych.

Analiza kapitału społecznego w polu cyfrowego nomadyzmu pozwala na sformułowanie wniosku o istnieniu mechanizmów wykluczenia. Sieci społeczne wzmacniają wewnętrzną spójność grupy dominującej poprzez następujące procesy:

- mechanizm ograniczonego dostępu – wstęp do bańki społecznej o homogenicznej strukturze jest zastrzeżony dla jednostek, które dysponują odpowiednim kapitałem, co trwale wyklucza aktorów o odmiennych zasobach;
- mechanizm amortyzacji ryzyka – posiadanie rodziny z odpowiednim kapitałem zapewnia bezpieczne zaplecze w kontekście ewentualnego ryzyka. W związku z tym dla elity mobilność jest bezpiecznym przywilejem, a dla aktorów bez takiej bazy każda próba wejścia w pole wiąże się z wyższym ryzykiem niestabilności;
- mechanizm dystansowania – interakcje z miejscowymi społecznościami, ograniczone do konsumpcji egzotyki, stanowią formę przemocy symbolicznej. Dystansowanie się od lokalnego otoczenia umożliwia aktorom utrzymanie narracji o wolności przy jednoczesnym pominięciu faktu, że ich styl życia opiera się na przywilejach wynikających z globalnych nierówności.

W konsekwencji kapitał społeczny wytwarza konstrukcję przywileju, która neutralizuje ryzyko mobilności, a co za tym idzie, mobilność, choć deklaratywnie wolna, okazuje się różnicowana przez status społeczno-ekonomiczny. Każda nowa lokalizacja staje się wyłącznie kolejnym punktem w homogenicznej, bezpiecznej sieci.

Kapitał cyfrowy

Kapitał cyfrowy w badanym polu to kapitał pośredniczący. Nie jest rozumiany jako prosta innowacja terminologiczna ani pełny odpowiednik klasycznych kapitałów Bourdieu, lecz jako względnie autonomiczny zasób pośredniczący, który umożliwia uruchamianie, widzialność i konwersję kapitału ekonomicznego, kulturowego i społecznego w środowiskach platformowych i transnarodowo mobilnych. Stanowi on podstawę władzy – to od niego zależy, czy aktor zajmie w polu pozycję dominującą czy zdominowaną. Analizę kapitału cyfrowego oparto na czterech źródłach, co wynika z wcześniejszego zasygnalizowania wątków technologicznych przy kapitale kulturowym. Literaturę dobrano tu wyłącznie pod kątem mechanizmów monetyzacji i budowania reputacji, co pozwala uniknąć powtórzeń oraz zachować klarowność i dynamikę wywodu.

W świetle źródeł kapitał ten można rozumieć jako złożony system umiejętności, narzędzi oraz relacji społecznych, który umożliwia prosperowanie

w warunkach mobilności. Zamiast polegać na zapleczu organizacji, cyfrowi nomadzi budują własną infrastrukturę informacyjną, która stanowi ich kluczowy zasób. Tworzą system platform cyfrowych, samodzielnie łącząc i negocjując jego funkcjonalność. Kluczową praktyką jest dbanie o cyfrową reputację i obecność w sieci (Mancinelli, 2020; Sutherland i Jarrahi, 2017; Ciolfi i de Carvalho, 2014). Analiza wskazuje, że tradycyjne struktury organizacyjne zostają zastąpione przez konieczność posiadania specyficznego zestawu dyspozycji, które przenoszą ciężar logistyki z instytucji na sferę indywidualnej odpowiedzialności jednostki. Raz jeszcze należy podkreślić fundamentalną rolę kompetencji, które warunkują szanse na wejście do pola oraz pomagają zająć w nim konkretną pozycję.

Elementem konwersji kapitału cyfrowego jest monetyzacja stylu życia realizowana przez cztery archetypy promotorów (Bonneau i in., 2023). Pierwszy z nich, Inspirator, sprzedaje własne recepty na sukces poprzez książki, podcasty czy wystąpienia. Nauczyciel oferuje płatne kursy, mentoring i poradniki ułatwiające zdobycie kompetencji niezbędnych do pracy zdalnej. Menedżer społeczności generuje dochód z organizacji płatnych obozów, festiwali czy komercjalizacji dostępu do ekskluzywnych sieci networkingowych. Ostatni, Influencer, wykorzystuje media społecznościowe do lokowania produktów i marketingu afiliacyjnego, zarabiając – w odróżnieniu od pozostałych grup – na zewnętrznych reklamodawcach, a nie na członkach społeczności. Pomędzy promotorami a resztą nomadów istnieje wyraźna hierarchia. Dzięki dominacji w sieci ta elita pola narzuca standardy sukcesu, co sugeruje, że sam nomadyczny styl życia stał się towarem.

Analiza kapitału cyfrowego pozwala na zidentyfikowanie mechanizmów wykluczenia, które decydują o zdolności aktorów do konwersji zasobów oraz wyznaczenia hierarchii w polu:

- mechanizm widoczności – reputacja cyfrowa i widoczność stają się nieprzekraczalną barierą dla aktorów bez wysokiego habitusu cyfrowego;
- mechanizm komercjalizacji wsparcia – elita pola przekształca wiedzę w płatny towar, wytwarzając finansowy próg dostępu do informacji;
- mechanizm wykluczenia cyfrowego – przesuwają się od barier technologicznych w stronę asymetrii kompetencji i sprawstwa. Spycha jednostki o niewystarczającym kapitale do roli pasywnego aktora zarządzanego przez algorytmy.

Kapitał cyfrowy to nie tylko posiadanie sprzętu, lecz także – i przede wszystkim – kompetencje, dostęp do sieci informacyjnych oraz umiejętność budowania marki osobistej w sieci. Władza ciąży w stronę tych, którzy potrafią skutecznie projektować narracje cyfrowe. Kapitał ten stanowi ostatni składnik dominacji symbolicznej oraz mechanizm pozwalający na domknięcie procesu reprodukcji przywileju.

Dyskusja: model pola i reprodukcja przywileju w warunkach mobilności

Prezentowana analiza stanowi syntezę ustaleń empirycznych, które umożliwiły rekonstrukcję modelu pola cyfrowego nomadyzmu. Zgodnie z postawioną w tekście tezą zastosowanie teorii Pierre’a Bourdieu pozwoliło na ukazanie tego stylu życia jako nowej formy strukturalnego uprzywilejowania opierającego się na złożonej konwersji kapitałów. W artykule rozróżniam dwa poziomy nierówności: po pierwsze, nierówności globalne, warunkujące dostęp do mobilności transnarodowej, i po drugie, nierówności wewnętrzne w obrębie samego pola cyfrowego nomadyzmu, związane z różnicami w konfiguracji kapitałów między jego uczestnikami. Należy podkreślić, że opisywana kategoria to przykład nowo powstającego pola, które łączy elementy z innych obszarów, takich jak praca, migracja czy technologia. W ramach struktury pola wyróżniono cztery pozycje wraz z odpowiadającymi im aktorami (tabela 2).

Tabela 2. Struktura pozycji w polu cyfrowego nomadyzmu

Konfiguracje pozycji w polu	Grupy aktorów	Dominujący kapitał	Strategia w polu	Relacja w stosunku do mechanizmów nierówności
Biegun dominujący	Promotorzy stylu życia, globalni profesjonaliści	Kapitał cyfrowy, symboliczny, ekonomiczny	Kontrola i legitymizacja	Reprodukcja: budowanie barier wejścia oraz eksploatacja pozostałych aktorów
Biegun pośredni	Stabilni wykonawcy, menadżerowie wspólnoty	Kapitał społeczny i kulturowy	Izolacja w bańkach	Dystansowanie: utrzymanie status i korzystanie z infrastruktury przywileju
Biegun zdominowany	Aspirujący nomadzi, prekaryjni nomadzi	Deficyty kapitału, kapitał w budowie	Akumulacja i przetrwanie	Podporządkowanie: algorytmiczny pułapka i rynkowa eksploatacja aspiracji
Biegun zewnętrzny	Państwa, sektor prywatny, lokalne społeczności	Kapitał symboliczny	Regulacja i dostarczanie usług	Legitymizacja: projektowanie ram, w których dochodzi do reprodukcji

Źródło: opracowanie własne na podstawie korpusu danych.

Powyższe zestawienie obrazuje, że pole cyfrowego nomadyzmu jest hierarchiczną strukturą sił, w której pozycje aktorów wynikają bezpośrednio z posiadanej konfiguracji kapitałów. Kluczowym wnioskiem płynącym z tej analizy jest rola bieguna dominującego w procesie legitymizacji nierówności. Kapitał symboliczny pozwala elicie pola przeobrażać systemowe eksploataowanie w legitymizowaną

narrację o indywidualnych możliwościach i sprawstwie. Przeciwnie biegun dowodzi natomiast, że bez odpowiednich zasobów mobilność traci swój wyzwajający charakter, podczas gdy biegun pośredni stabilizuje układ poprzez strategię izolacji w bezpiecznych bankach. W efekcie mobilność staje się nowym narzędziem utrwalania globalnych asymetrii. Relacje te nie mają charakteru statycznego, lecz są aktywnie podtrzymywane przez cztery filary reprodukcji operacjonalizujące wyodrębnione w tekście mechanizmy. Dynamika tego procesu realizuje się w trzech kolejnych fazach, z których pierwszą stanowi faza wstępnej selekcji, oparta na mechanizmie barier wejścia. Wyznacza ona początkową pozycję aktora w polu na podstawie posiadanej przez niego sumy kapitału. Osoby o niewystarczających zasobach są tu natychmiast spychane na pozycje zdominowane, a wysoki kapitał początkowy otwiera przed elitą możliwość dalszego awansu. W kolejnej fazie dynamika przesuwa się w stronę utrwalania hierarchii poprzez mechanizmy utrzymania i monetyzacji pola. Obejmuje ona procesy sprawiające, że nomadzi zajmują konkretne miejsca w strukturze i podejmują działania w celu ich obrony. Na tym etapie sam styl życia ulega utowarowieniu – elita definiuje i komercjalizuje pojęcie sukcesu, co prowadzi do transferu kapitału z niższych do wyższych szczebli hierarchii i zapewnia dominującym aktorom realną władzę. Całość struktury domyka faza zamknięcia systemu, realizowana przez mechanizm ochrony przywileju oraz legitymizację zajmowanej pozycji. Na tym etapie zachodzą procesy pozwalające nomadom na ignorowanie globalnych nierówności, co zapewnia im stabilność własnego statusu. W tym wymiarze nomadyczne dyspozycje zmieniają obiektywne mechanizmy wykluczenia w subiektywne poczucie wolności. To właśnie one pozwalają elitom na używanie przemocy symbolicznej – nierówności są niezauważalne dla aktorów, ponieważ zostają naturalnie wpisane w ich styl życia. W rezultacie system staje się odporny na krytykę, a globalne podziały pozostają niewidoczne dla ich głównych beneficjentów. Mobilność cyfrowych nomadów okazuje się więc formą deterytorializacji pozycji społecznej, która ukrywa strukturalne mechanizmy wykluczenia pod pozorem indywidualnego sprawstwa, czyniąc z mitu wolności narzędzie dominacji.

Ponadto model pola przenosi ciężar z indywidualnych biografii na systemowe warunki możliwości cyfrowych nomadów, oferując bardziej holistyczną perspektywę. Przesuwa to akcent badawczy w kierunku krytycznej socjologii analizującej globalne nierówności. Opracowany model pozwala na pogłębienie tez stawianych przez autorów takich jak Thompson (2019) czy Cook (2023), którzy sygnalizowali, że nomadyzm nie jest zjawiskiem pozaklasowym, lecz specyficzną formą stylu życia zachodniej klasy średniej. Wyniki niniejszej analizy znajdują silne oparcie także w podejściu reprezentowanym przez badaczy takich jak Mancinelli (2020), McElroy (2019), Aroles i współautorzy (2020, 2023) oraz Riesgo Gómez ze współpracownikami (2025), którzy słusznie sugerują, że cyfrowy nomadyzm nie stanowi – jak chcieliby go widzieć sami

zainteresowani – ucieczki od systemu, lecz jest formą oportunistycznej adaptacji do wymogów współczesnego kapitalizmu. Mój model pola rozwija tę myśl, wyjaśniając, na czym ta adaptacja polega w praktyce.

Zestawienie teorii pola Pierre’a Bourdieu z teorią systemu-świata Immanuela Wallersteina ma w niniejszym artykule charakter komplementarny, a nie syntetyczny. Obie perspektywy odnoszą się do odmiennych poziomów analizy i pełnią różne funkcje interpretacyjne. O ile koncepcja Bourdieu służy do skutecznej rekonstrukcji wewnętrznej logiki pola – pozwala zidentyfikować pozycje aktorów, ich nomadyczne dyspozycje oraz mechanizmy konwersji posiadanych kapitałów – o tyle wykazuje ona pewne ograniczenia w ujmowaniu szerszego kontekstu geopolitycznego. Niemniej pozostaje w artykule dominującą ramą interpretacyjną, ponieważ to ona umożliwia analizę wewnętrznej struktury pola cyfrowego nomadyzmu. Teoria systemu-świata nie służy natomiast rekonstrukcji praktyk aktorów, lecz wyjaśnieniu warunków makrostrukturalnych, które pozwalają na funkcjonowanie samego pola, zwłaszcza w kontekście geoarbitrażu, nierówności mobilności i hierarchii obywatelstwa. Perspektywa globalna uzupełnia tę lukę, pokazując, że nomadyczna mobilność nie jest wyłącznie wynikiem zróżnicowanej dystrybucji kapitałów indywidualnych (takich jak wykształcenie czy kompetencje cyfrowe), ale bazuje na strukturalnych nierównościach między centrum a peryferiami. Bez osadzenia analizy w teorii systemów-światów fenomen geoarbitrażu jawiłby się jedynie jako suma sprytnych indywidualnych decyzji finansowych. Dopiero podejście globalne ujawnia, że skuteczność tych strategii jest bezpośrednio zakorzeniona w asymetrii globalnego ładu ekonomicznego, gdzie mobilność jednych jest strukturalnie uwarunkowana unieruchomieniem lub ekonomiczną podległością innych.

Mimo że zaproponowany model rzuca nowe światło na omawiane zagadnienie, należy wskazać na występujące w nim ograniczenia. Analiza opiera się na danych zastanych, które w głównej mierze dotyczą nomadów z obszarów globalnej Północy. Powoduje to, że perspektywa bieguna zdominowanego jest trudniej uchwytana. Ponadto pole cyfrowego nomadyzmu znajduje się w fazie konstruowania, w związku z czym zidentyfikowane mechanizmy mają charakter dynamiczny. Przedstawiona tu analiza stanowi zatem wycinek pewnego momentu formowania się struktur, które w przyszłości mogą ulec dalszym modyfikacjom. Niemniej niniejsza praca dostarcza narzędzi umożliwiających krytyczny rozbiór i nowe spojrzenie na pojęcie wolności w kontekście cyfrowych nomadów. Przyszłe badania powinny koncentrować się na punkcie widzenia grup zdominowanych, w szczególności na ich strategiach radzenia sobie z mechanizmami wykluczenia. Dodatkowo w obliczu postępującej instytucjonalizacji tego stylu życia (przykładowo wprowadzania rozwiązań wizowych) istotnym kierunkiem badań będzie obserwowanie roli bieguna zewnętrznego w kształtowaniu pola cyfrowego nomadyzmu. Również interesującym wątkiem jest kwestia transferowalności

kapitału po zmianie stylu życia – sprawdzenie, czy nomadyczny kapitał zachowuje swoją siłę w tradycyjnych strukturach społecznych.

Bibliografia:

- Airoidi, M. (2022). *Machine Habitus: Toward a Sociology of Algorithms*. Polity Press.
- Aroles, J., Bonneau, C., Bhankaraully, S. (2023). Conceptualising ‘Meta-Work’ in the Context of Continuous, Global Mobility: The Case of Digital Nomadism. *Work, Employment and Society*, 37(5), 1110–1128. <https://doi.org/10.1177/09500170211069797>
- Bahri, M. T., Widhyharto, D. S. (2021). Social Network Analysis (SNA) on #Kristengray Hashtag: Understanding Gentrification Side Effects Behind the Digital Nomad Phenomenon. *Jurnal Studi Pemuda*, 10(1), 75–92. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.25370.36802>
- Bednorz, J. (2024). Working from Anywhere? Work from Here! Approaches to Attract Digital Nomads. *Annals of Tourism Research*, 105, 103715. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2023.103715>
- Biliş Özgün, S., Mutman, D. (2025). Home and Belonging in Digital Nomad Culture as a New Lifestyle: The Backpacked Home. *Kocaeli Üniversitesi Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, 10(2), 329–348. <https://doi.org/10.26835/my.1651480>
- Bonneau, C., Aroles, J. (2021). Digital Nomads: A New Form of Leisure Class? W: J. Aroles, F.-X. D. Vaujany, K. Dale (red.), *Experiencing the New World of Work* (s. 157–178). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108865814.011>
- Bonneau, C., Aroles, J., Estagnasié, C. (2023). Romanticisation and Monetisation of the Digital Nomad Lifestyle: The Role Played by Online Narratives in Shaping Professional Identity Work. *Organization*, 30(1), 65–88. <https://doi.org/10.1177/13505084221131638>
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. W: J. G. Richardson (red.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (s. 241–258). Greenwood.
- Bourdieu, P. (1990). *The Logic of Practice* (R. Nice, tłum.). Stanford University Press.
- Bourdieu, P. (1985). The Social Space and the Genesis of Groups. *Theory and Society*, 14(6), 723–744.
- Bourdieu, P. (2005). *Dystynkcja. Krytyka władzy sądzenia* (P. Biłos, tłum.). Scholar.
- Bozzi, A. (2024). Digital Nomadism from the Perspective of Places and Mobilities: A Literature Review. *European Transport Research Review*, 16, 50. <https://doi.org/10.1186/s12544-024-00663-z>
- Chevtaeva, E. (2021). Coworking and Coliving: The Attraction for Digital Nomad Tourists. W: W. Wörndl, C. Koo, J. L. Stienmetz (red.), *Information and Communication Technologies in Tourism* (s. 202–209). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-65785-7_17
- Ciolfi, L., de Carvalho, A. F. P. (2014). Work Practices, Nomadicity and the Mediational Role of Technology. *Computer Supported Cooperative Work (CSCW)*, 23, 119–136. <https://doi.org/10.1007/s10606-014-9201-6>

- Cook, D. (2020). The Freedom Trap: Digital Nomads and the Use of Disciplining Practices to Manage Work/Leisure Boundaries. *Information Technology & Tourism*, 22, 355–390. <https://doi.org/10.1007/s40558-020-00172-4>
- Cook, D. (2023). What is a Digital Nomad? Definition and Taxonomy in the Era of Mainstream Remote Work. *World Leisure Journal*, 65(2), 256–275. <https://doi.org/10.1080/16078055.2023.2190608>
- Cook, D., Hannonen, O. (2026). The Digital Nomad Gaze: Ethnographic Insights from Chiang Mai. *Annals of Tourism Research*, 116, 104066. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2025.104066>
- de Loryn, B. (2022). Not Necessarily a Place: How Mobile Transnational Online Workers (Digital Nomads) Construct and Experience ‘Home’. *International Journal of Sociology of Leisure*, 22(1), 103–118. <https://doi.org/10.1111/glob.12333>
- Dreher, N., Triandafyllidou, A. (2023). Digital Nomads: Toward a Future Research Agenda (Working Paper No. 2023/04). Toronto Metropolitan Centre for Immigration and Settlement (TMCIS) and CERC in Migration and Integration. <https://doi.org/10.32920/31855429>
- Działek, J. (2011). Kapitał społeczny – ujęcia teoretyczne i praktyka badawcza. *Studia Regionalne i Lokalne*, 45(3), 100–118.
- Ehn, K. (2026). Amplified Selves, Elusive Collectives: The Paradox of Digital Nomadism on TikTok. *Frontiers in Computer Science*, 8, 1718218. <https://doi.org/10.3389/fcomp.2026.1718218>
- Fast, K., Jansson, A. (2024). Working in the Comfort Zone: Understanding Coworking Spaces as Post-Digital, Post-Work and Post-Tourist Territory. *Digital Geography and Society*, 7, 100103. <https://doi.org/10.1016/j.diggeo.2024.100103>
- Green, P. F. (2020). Disruptions of Self, Place and Mobility: Digital Nomads in Chiang Mai, Thailand. *Mobilities*, 15(3), 431–445. <https://doi.org/10.1080/17450101.2020.1723253>
- Gretzel, U., Hardy, A. (2019). #VanLife: Materiality, Makeovers and Mobility amongst Digital Nomads. *e-Review of Tourism Research*, 16(2/3), 1–9.
- Günay, F., Toksöz, D., Aslan, Z. (2024). The Causes, Process and Result of Becoming a Digital Nomad Family: A Phenomenological Case Study. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 16(3), 294–302. <https://doi.org/10.1108/WHATT-03-2024-0042>
- Hannonen, O. (2020). In Search of a Digital Nomad: Defining the Phenomenon. *Information Technology & Tourism*, 22(3), 335–353. <https://doi.org/10.1007/s40558-020-00177-z>
- Hannonen, O. (2024). Emergent Geographies of Digital Nomadism: Conceptual Framing, Insights and Implications for Tourism. *Tourism Geographies*, 27(3–4), 568–578. <https://doi.org/10.1080/14616688.2023.2299845>
- Hari, K.C., Triandafyllidou, A. (2026). Digital Nomadism and the Emergence of Digital Nomad Visas: What Policy Objectives Do States Aim to Achieve? *International Migration Review*, 60(1), 71–92. <https://doi.org/10.1177/01979183241306367>
- Henkens, J. H. D. (2025). Digital Nomadism from a Life-Course Perspective. *Advances in Life Course Research*, 64, 10068. <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2025.100673>

- Hensellek, S., Puchala, N. (2021). The Emergence of the Digital Nomad: A Review and Analysis of the Opportunities and Risks of Digital Nomadism. W: M. Orel, O. Dvouletý, V. Ratten (red.), *The Flexible Workplace. Human Resource Management* (s. 195–214). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-62167-4_11
- Hermann, I., Paris, C. M. (2020). Digital Nomadism: the Nexus of Remote Working and Travel Mobility. *Information Technology & Tourism*, 22(3), 329–334. <https://doi.org/10.1007/s40558-020-00188-w>
- Holleran, M. (2022). Pandemics and Geoarbitrage: Digital Nomadism Before and After COVID-19. *City: Analysis of Urban Change, Theory, Action*, 26(5–6), 831–847. <https://doi.org/10.1080/13604813.2022.2124713>
- Holleran, M., Notting, M. (2023). Mobility Guilt: Digital Nomads and COVID-19. *Tourism Geographies*, 25(5), 1341–1358. <https://doi.org/10.1080/14616688.2023.2217538>
- Ignatow, G., Robinson, L. (2017). Pierre Bourdieu: Theorizing the Digital. *Information Communication & Society*, 20(7), 950–966. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2017.1301519>
- Infuture.institute. (2017). Wędrowcy. Raport o współczesnych nomadach, <https://infuture.institute/raporty/wedrowcy-wspolczesni-nomadzi/> [dostęp:20.08.2028].
- Jarrahi, M. H., Phillips, G., Sutherland, W., Sawyer, S., Erickson, I. (2019). Personalization of Knowledge, Personal Knowledge Ecology, and Digital Nomadism. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 70(4), 313–324. <https://doi.org/10.1002/asi.24134>
- Jiwasiddi, A., Schlagwein, D., Cahalane, M., Cecez-Kecmanovic, D., Leong, C. (2024). Digital Nomadism as a New Part of the Visitor Economy: The Case of the “Digital Nomad Capital” Chiang Mai, Thailand. *Information Systems Journal*, 34(5), 1493–1535. <https://doi.org/10.1111/isj.12496>
- Kesküla, E. (2023). Challenging the Dominant Work Ethic: Work, Naps, and Productivity of Location-Independent Workers. *Critique of Anthropology*, 43(3), 321–337. <https://doi.org/10.1177/0308275X231192305>
- Khawas, A., Kumar, P., Kumar, S. (2025). Gentrification and the Rise of Digital Nomads: Economic, Social, and Cultural Impacts on Delhi’s Urban Landscape. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*, 10(2), 1155–1163. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14964546>
- Koskela, K., Beckers, P. (2024). Typologizing Digital Nomad Visas: Comparing Policy Rationales from Tourism to Wealth Accumulation to Immigration. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 26(5), 407–425. <https://doi.org/10.1080/13876988.2024.2343696>
- Kuzheleva-Sagan, I., Nosova, S. (2017). Culture of Digital Nomads: Ontological, Anthropological, and Semiotic Aspects. W: Proceedings of the World Congress of the IASS/AIS 12th WCS Sofia 2014 – New Semiotics: Between Tradition and Innovation (s. 131–141). <https://doi.org/10.24308/iass-2014-011>
- Lee, A., Toombs, A. L., Erickson, I., Nemer, D., Ho, Y., Jo, E., Guo, Z. (2019). The Social Infrastructure of Co-Spaces: Home, Work, and Sociable Places for Digital

- Nomads. *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction*, 3(CSCW), 142, 1–23. <https://doi.org/10.1145/3359244>
- Lhakard, P. (2022). Destination City for Digital Nomad's in Thailand: A Case Study of Digital Nomad Community in Chiang Mai. *Journal of Humanities and Social Sciences Studies*, 4(1), 178–188. <https://doi.org/10.32996/jhsss.2022.4.1.18>
- Li, J., Zhong, S. (2025). Understanding the Well-Being of Digital Nomads from the Perspective of Self-Determination Theory – the Case of China. *Information Technology & Tourism*, 27(4), 1229–1251. <https://doi.org/10.1007/s40558-025-00331-5>
- Lipniewicz, R. (2024). Digital Nomads and International Taxation of Income from Employment. *Krytyka Prawa*, 16(2), 268–285. <https://doi.org/10.7206/kp.2080-1084.690>
- Lozar, J. (2024). Building the Framework: A Theoretical Foundation for the Model of Digital Nomads' Cognitive Frames. *RSC*, 16(1), 63–77.
- Majewski, M. (2022). Polish Digital Nomads. *Ekonomia XXI Wieku*, (25), 19–27. <https://doi.org/10.15611/e21.2022.02>
- Makimoto, T. (2013). The Age of the Digital Nomad: Impact of CMOS Innovation. *IEEE Solid-State Circuits Magazine*, 5(1), 40–47. <https://doi.org/10.1109/MSSC.2012.2231498>
- Makimoto, T., Manners, D. (1997). *Digital Nomad*. Wiley.
- Mancinelli, F. (2020). Digital Nomads: Freedom, Responsibility and the Neoliberal Order. *Information Technology & Tourism*, 22, 417–437. <https://doi.org/10.1007/s40558-020-00174-2>
- Mancinelli, F., Germann Molz, J. (2024). Moving with and against the State: Digital Nomads and Frictional Mobility Regimes. *Mobilities*, 19(2), 189–207. <https://doi.org/10.1080/17450101.2023.2209825>
- MBO Partners. (2025). 2025 Digital Nomads Trends Report: A Niche Workforce Becomes Mainstream. <https://www.mbopartners.com> [dostęp: 20.08.2028].
- McElroy, E. (2019). Digital Nomads and Settler Desires: Racial Fantasies of Silicon Valley Imperialism. *Imaginations: Journal of Cross-Cultural Image Studies*, 10(1), 215–249. <https://doi.org/10.17742/IMAGE.CR.10.1.8>
- Mendelovich, S. (2026). Tailor-Made Nationalism: Digital Nomads and the Crafting of National Identity. *Mobilities*, 21(1), 153–170. <https://doi.org/10.1080/17450101.2025.2485288>
- Miguel, C., Lutz, C., Majetić, F., Perez-Vega, R. (2023). Working from Paradise? An Analysis of the Representation of Digital Nomads' Values and Lifestyle on Instagram. *New Media & Society*, 27(4), 2230–2252. <https://doi.org/10.1177/14614448231205892>
- Miguel, C., Lutz, C., Perez-Vega, R., Majetić, F. (2025a). “Alone on the Road”: Loneliness Among Digital Nomads and the Use of Social Media to Foster Personal Relationships. *Media, Culture & Society*, 47(3), 546–566. <https://doi.org/10.1177/01634437241290087>
- Miguel, C., Lutz, C., Xiao, Y., Majetić, F., Perez-Vega, R. (2025b). Relational Work in Motion: Navigating Romantic Relationships as Digital Nomads. *Information, Communication & Society*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2025.2500484>

- Miocevic, D., Kvasina, A. (2025). A Parsimonious Framework of Digital Nomad's Local Food Avoidance in Destination: The Explanatory Role of Travel Motivation and Emotions. *Tourism Recreation Research*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/02508281.2025.2450996>
- Müller, A. (2016). The Digital Nomad: Buzzword or Research Category? *Transnational Social Review*, 6(3), 344–348. <https://doi.org/10.1080/21931674.2016.1229930>
- Nash, C., Jarrahi, M. H., Sutherland, W., Phillips, G. (2018). Digital Nomads Beyond the Buzzword: Defining Digital Nomadic Work and Use of Digital Technologies. W: *Transforming Digital Worlds* (iConference 2018) (s. 207–217). https://doi.org/10.1007/978-3-319-78105-1_25
- Nomads.com. (2025). The 2025 State of Digital Nomads. <https://nomads.com/digital-nomad-statistics> [dostęp: 20.08.2026]
- Pacheco, C., Azevedo, A. (2023). Mapping the Journey of the CoLiving Experience of Digital Nomads, Using Verbal and Visual Narratives. *World Leisure Journal*, 65(2), 192–217. <https://doi.org/10.1080/16078055.2022.2156593>
- Paré, G., Kitsiou, S. (2017). Methods for Literature Reviews. W: F. Lau & C. Kuziemsky (red.), *Handbook of eHealth Evaluation: An Evidence-based Approach* (s. 157–180). University of Victoria.
- Prester, J., Cecez-Kecmanovic, D., Schlagwein, D. (2023). Toward a Theory of Identity Performance in Unsettled Digital Work: The Becoming of 'Digital Nomads'. *Journal of Information Technology*, 38(4), 336–357. <https://doi.org/10.1177/02683962231196310>
- Ragnedda, M. (2018). Conceptualizing Digital Capital. *Telematics and Informatics*, 35(8), 2366–2375. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2018.10.006>
- Reichenberger, I. (2018). Digital Nomads – a Quest for Holistic Freedom in Work and Leisure. *Annals of Leisure Research*, 21(3), 364–380. <https://doi.org/10.1080/11745398.2017.1358098>
- Riesgo Gómez, V., Cortez, P., Gil, J., Sequera, J. (2025). Beyond the Digital Nomad: Transnational Digital Workers in Lisbon. *Digital Geography and Society*, 9, 100148. <https://doi.org/10.1016/j.diggeo.2025.100148>
- Rodríguez-Camacho, J. A., Linder, M., Jütte, D., Hennig-Thurau, T. (2024). Digital Capital: Importance for Social Status in Contemporary Society and Antecedents of its Accumulation. *Computers in Human Behavior*, 159, 108316. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108316>
- Romele, A., Rodighiero, D. (2020). Digital Habitus or Personalization without Personality. *Humana.Mente: Journal of Philosophical Studies*, 13(37), 98–126. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3950030>
- Sánchez Vergara, J. I., Orel, M., Capdevila, I. (2023). “Home Office is the Here and Now”. Digital Nomad Visa Systems and Remote Work-Focused Leisure Policies. *World Leisure Journal*, 65(2), 236–255. <https://doi.org/10.1080/16078055.2023.2165142>
- Schlagwein, D. (2017). ‘Escaping the Rat Race’: Different Orders of Worth in Digital Nomading. International Workshop on the Changing Nature of Work (CNOW).

- Schlagwein, D. (2018). The History of Digital Nomadism. International Workshop on the Changing Nature of Work (CNOW).
- Sequera, J. (2023). Struggling with the Digital Nomad: Transnational Teleworkers as the New 'Creative Class' in the Urban Marketplace? *International Journal of Urban and Regional Research*, 47(2), 204–216. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.13293>
- Snyder, H. (2019). Literature Review as a Research Methodology: An Overview and Guidelines. *Journal of Business Research*, 104, 333–339. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.07.039>
- Su, W., Jin, N., Ma, X. (2025). Typological Framework for Motivations of Digital Nomads as Gentrifiers in a Small City: A Case Study of Dali, China. *Habitat International*, 103379. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2025.103379>
- Susilo, D., Sari, I. A. L., Thanos, G. A. C., Sam, T. H. (2025). Mapping of Migration Motivation from Digital Nomads in Bali. *Jurnal Kajian Bali*, 15(1), 1–36. <https://doi.org/10.24843/JKB.2025.v15.i01.p01>
- Sutherland, W., Jarrahi, M. H. (2017). The Gig Economy and Information Infrastructure: The Case of the Digital Nomad Community. *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction*, 1(1), 1–24. <https://doi.org/10.1145/3134732>
- Tedesco, N. (2025). Translanguaging in the Era of Digital Nomadism: a Sociolinguistic Perspective on Voluntary Mobility in Europe. *Discover Global Society*, 3, 50. <https://doi.org/10.1007/s44282-025-00191-8>
- Thompson, B. Y. (2018). Digital Nomads: Employment in the Online Gig Economy. *Glocalism Journal of Culture, Politics and Innovation*, 1. <https://doi.org/10.12893/gjcpi.2018.1.11>
- Thompson, B. Y. (2019). The Digital Nomad Lifestyle: Remote Work/Leisure Balance, Privilege, and Constructed Community. *International Journal of Sociology of Leisure*, 2(1), 27–43. <https://doi.org/10.1007/s41978-018-00030-y>
- Trihas, N., Papadaki, E. (2025). Digital Nomads: Lifestyle, Travel Behavior, and the Work/Leisure Balance. W: A. Kavoura, V.-A. Briciu, A. Briciu (red.), Strategic Innovative Marketing and Tourism (s. 341–349). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-81962-9_38
- Wallerstein, I. (2000). *The Essential Wallerstein*. The New York Press.
- WiFi Talents. (2024). Digital Nomad Statistics. <https://wifitalents.com/digital-nomad-statistics/> [dostęp: 20.08.2026].
- Yayla, Ö., Göde, M. Ö., Ekincek, S. (2024). Global Palates: Unraveling Digital Nomads' Culinary Journeys and Gastro-Tourist Profiles. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 16(3), 329–344. <https://doi.org/10.1108/WHATT-03-2024-0045>
- Yu, K., Zhang, J., Hannam, K. (2025). Welcome to 'Dalifornia': Chinese Digital Nomads as Mobile Entrepreneurs. *Current Issues in Tourism*, 28(15), 2432–2446. <https://doi.org/10.1080/13683500.2024.2376884>
- Zarycki, T. (2009). Kapitał kulturowy – założenia i perspektywy zastosowań teorii Pierre'a Bourdieu. *Social Psychological Bulletin*, 4(1–2[10]), 12–25.
- Zhou, L., Buhalis, D., Fan, D. X. F., Ladkin, A., Lian, X. (2024). Attracting Digital Nomads: Smart Destination Strategies, Innovation and Competitiveness. *Journal*

- of Destination Marketing & Management*, 31, 100850. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2023.100850>
- Zhou, L., Lian, X., Fan, D. X. F., Buhalis, D., Ladkin, A. (2025). Digital Nomads: Transient Social Interactions and Local (Dis)embeddedness in DNA, China. *Tourism Geographies*, 28(1), 1–23. <https://doi.org/10.1080/14616688.2025.2595296>
- Zikic, J., Zupic, I., Černe, M. (2025). Digital Nomads in Conversation: Reddit-Based Analysis and the Future of Nomadic versus Migrant Career Journeys. *International Migration Review*, 60(1), 93–113. <https://doi.org/10.1177/01979183241306343>

